

Program telematyka pojazdów

Materiały z Niemiec
w języku polskim

Projekt współfinansowany w
ramach programu Unii Europejskiej
„Erasmus+”

Koordinacja projektu

BGZ Berliner Gesellschaft
für internationale Zusammenarbeit mbH
www.bgz-berlin.de
www.car2lab.eu

Autorzy

Partnerzy projektu

Redaktion

Prof. Dr. -Ing. Michael Lindemann

Zdjęcia

Rear view of luxury car © Sergey Nivens - Foto-
lia.com

Layout

Franziska Zahn, Qin Feng, Elisabeth Schwiertz,
Steven Gräwe, Martin Popp

Berlin, 2017

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
2. Analiza aktualnego stanu wiedzy studentów	4
2.1 Wiedza podstawowa	4
2.2 Ankieta wśród studentów studiów licencjackich (Bachelor)	6
2.3 Ankieta wśród studentów studiów licencjackich	7
3. Cele i treść nauczania	9
3.1 Funkcje skrzynki telematycznej (Telemtic box).....	9
3.2 Wyprowadzenie celów uczenia się	9
4. Kontrola postępów nauki	10
5. Porównanie z programem kształcenia w dziedzinie telematyki pojazdów na poziomie nauczania zawodowego (VET).....	10

1. Wprowadzenie

Działania w tym zakresie mają na celu opracowanie koncepcji programu nauczania telematyki pojazdów w zakresie nauczania zawodowego (Curriculum).

HTW Berlin (Wyższa Szkoła Techniki i Gospodarki) przyczyniła się do powstania koncepcji curriculum: w formie różnych dyskusji z kadrą Cechu Pojazdów Mechanicznych (Kfz-Innung). Wyniki tej pracy służą jednocześnie jako przygotowanie do opracowania programów nauczania w ramach programu licencjackiego inżynierii motoryzacyjnej w HTW (IO 04).

Wsparcie to odnosi się zarówno do określenia celów nauczania jak i zakresu i tematyki. Ponadto poziom wiedzy stażystów i studentów dotyczący telematyki pojazdów został określony przy pomocy ankiet i ich analizę. W odniesieniu do badania postępów w nauce wysunięto wnioski i opracowano sugestie co do tego, w jaki sposób sukces w nauce może być badany w trakcie powstawania modułu i po jego zakończeniu.

W tym miejscu należy również określić, w jakim stopniu "wiedza systemowa" na temat funkcji i zastosowań telematyki pojazdów jest odpowiednia dla poziomu kształcenia i szkolenia zawodowego, a co bardziej należy do sektora szkolnictwa wyższego.

Metodologia/Dydaktyka: Jak powinien być zaprojektowany proces uczenia się, jak powinien być używany zestaw telematyczny (Telemati-Kit) i jakie inne pomoce naukowe powinny być wykorzystywane?

2. Analiza aktualnego stanu wiedzy studentów

2.1 Wiedza podstawowa

Na kierunku Automotive Engineering (Bachelor) HTW Berlin, wiedza zakresu telematyki pojazdów nie jest przekazywana aż do 4-ego semestru włącznie. Wynika to z faktu, że pierwsze trzy semestry są zarezerwowane dla przedmiotów podstawowych i że w czwartym semestrze dominuje wiedza z zakresu techniki pojazdów.

Oprócz tego pierwsze trzy semestry są zarezerwowane dla przedmiotów podstawowych, a czwarty semestr poświęcony jest technologii pojazdów. Program obejmuje znajomość ogólnej inżynierii motoryzacyjnej i silników spalinowych. Dalsze przedmioty są nauczane od piątego semestru w formie przedmiotów obowiązkowych i fakultatywnych.

Zdobyta wcześniej wiedza dotycząca telematyki pojazdów jest przekazywana w modułach informatyka, matematyka i mechatronika 1 i 2 oraz inżynieria jakości/technika pomiarowa.

Rzeczywisty stan wiedzy o teledystrybucji pojazdów opiera się zatem wyłącznie na zainteresowaniu własnym. Dlatego też nie można przyjąć, że jest to ogólnie obowiązująca baza wiedzy dla wypracowania nowego modułu. W celu oceny zainteresowań i wiedzy, w drugim i trzecim semestrze przeprowadzono wywiady ze studentami inżynierii motoryzacyjnej. Wyniki badań są udokumentowane.

W dniu 10.05. 2017 miał miejsce wywiad z wykładowcami informatyki, którzy wykładają wspomniany moduł na pierwszym semestrze techniki pojazdów (licencjat /bachelor). Na podstawie wyników wywiadu można sformułować następujące stwierdzenia:

- Studenci są często zdania, że dysponują dostateczną wiedzą zakresu IT, ponieważ są w stanie obsługiwać laptopy i smartfony.
- Ankiety przeprowadzane co semestr przez wykładowcę (HTW) ze studentami pokazują, że pożądaną kompetencją w przedmiotach informatycznych jest dostrajanie jednostek sterujących. Studenci generalnie nie mają pojęcia o złożoności oprogramowania ECU.
- Uczniowie nie są świadomi, że jednostki ECU w pojeździe są bardzo złożonymi systemami komputerowymi, które wykonują różne funkcje oprogramowania na różnych poziomach.
- W ramach obecnego kształcenia w module Informatyka liczba godzin nie jest wystarczającą i tym samym nie zapewnia studentom trwałej wiedzy z zakresu inżynierii oprogramowania.
- Ze względu na dwutygodniowy cykl kursu, postępy w nauce są bardzo powolne.

W dniu 12.04.2017 r. w ramach dobrowolnej nauki modułu Matlab/Simulink przeprowadzono ankietę wśród 24 studentów różnych semestrów. Zazwyczaj taka oferta jest skierowana do studentów studiów licencjackich 5.-tego semestru. Matlab/Simulink to oprogramowanie, które jest niezwykle popularne wśród producentów OEM ("Original Equipment Manufacturer") i dostawców technologii motoryzacyjnych. W co drugim ogłoszeniu o pracę w dziedzinie rozwoju systemu pojazdów wymagana jest wiedza z zakresu Matlab/Simulink.

Na tej podstawie można stwierdzić, że :

- Studenci nie posiadają doświadczenia (lub też dysponują nim w bardzo małym stopniu) w obsłudze tego programu jak i pokonywaniu zadań programowania
- Podstawowe konstrukcje języków programowania nie są znane (rodzaje danych, metody programowania etc.)
- Studenci wychodzą z założenia, że mogą korzystać z pomocy Matlab/Simulink bez własnych kompetencji z zakresu usług programowania dotyczących rozwiązywania problemów
- Główną motywacją dla wyboru Matlab/Simulink jako przedmiot obowiązkowy jest przeważnie perspektywa otrzymania lepszej pracy.

2.2 Ankieta wśród studentów studiów licencjackich (Bachelor)

W ramach programu Master's Engineering in Automotive, telematyka ruchu w połączeniu z ekonomiką transportu i logistyką transportu jest oferowana jako przedmiot opcjonalny. W ramach kursu są uwzględnione następujące aspekty:

- Znaczenie telematyki ruchu dla efektywnego zarządzania ruchem (wprowadzenie)
- Nawigacja satelitarna (funkcja, różne systemy)
- Systemy służb ratowniczych i zdalna diagnostyka pojazdów (tylko podstawowe)
- Systemy naprowadzania parkowania
- Systemy opłat drogowych
- Car2Car/Car2X (nadal może być bardzo interesujący dla projektu)
- Potencjał i przeszkody w funkcjonowaniu pojedynczych systemów telematycznych ruchu drogowego

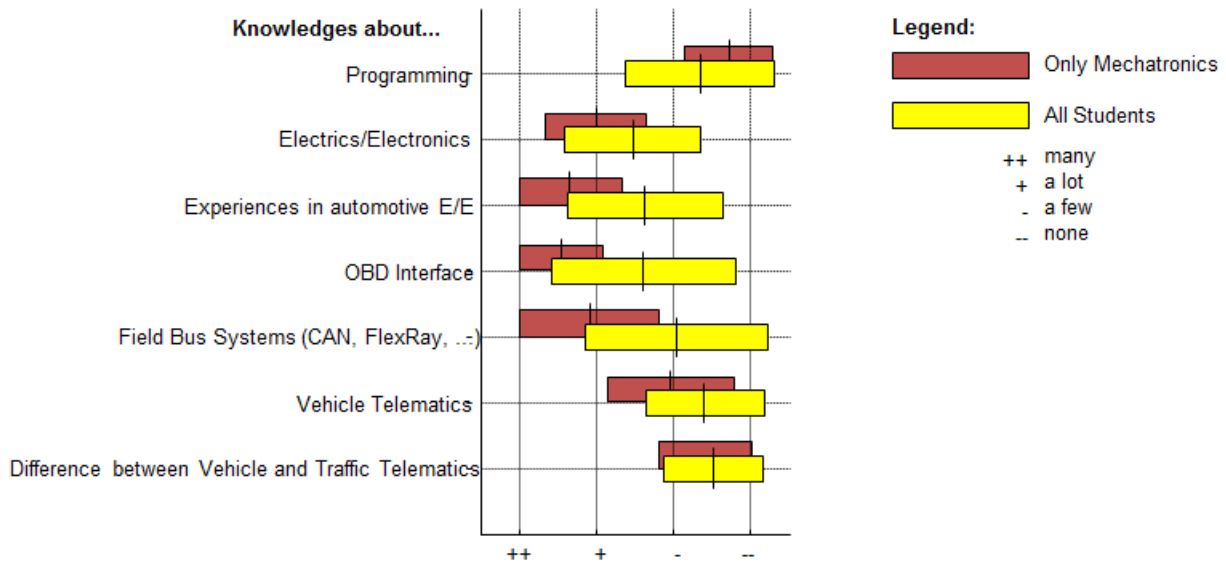
Lista tematów wyraźnie obrazuje, że dziedzina telematyka pojazdów jest poruszana tylko w sposób marginesowy.

Tylko w sytemie zdalnej diagnozy pojazdów korzysta się z tej tematyki.

Dlatego też przy opracowanie modułu - Telematyka pojazdów - punkt ciężkości stanowią przede wszystkim zagadnienia techniczne i mniej związane z ruchem drogowym. Oprócz zawartości technicznej opracowanie obejmuje analizy przypadków wraz z zastosowaniami. W tym kontekście szczególnie ważna jest analiza i ocena danych.

2.3 Ankieta wśród studentów studiów licencjackich

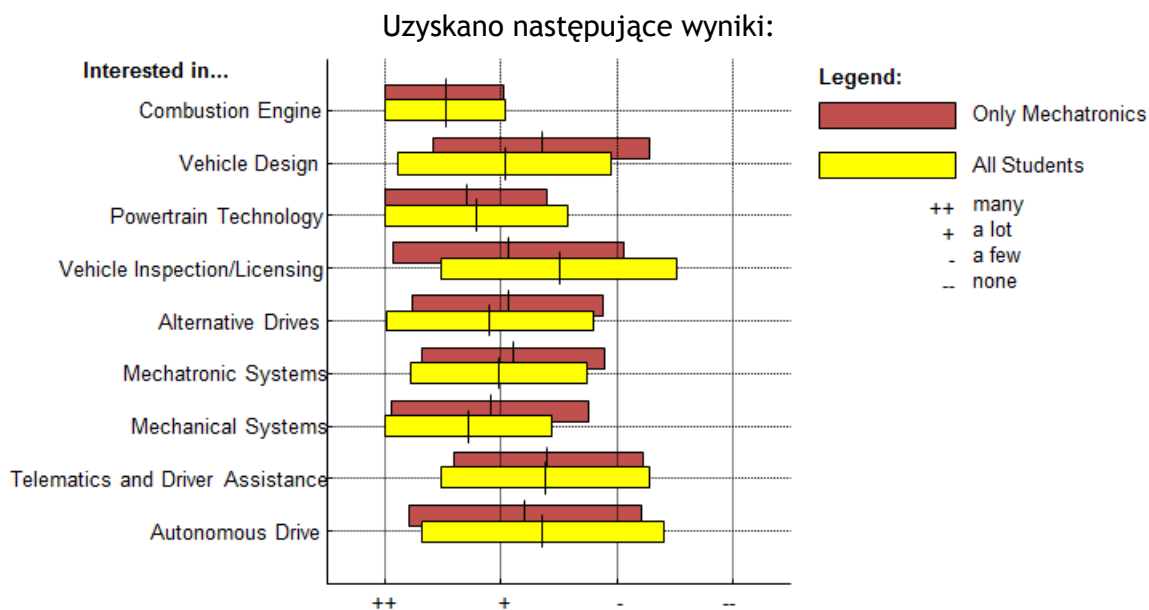
W celu określenia poziomu zainteresowania i wiedzy studentów inżynierii motoryzacyjnej przebadano łącznie 55 studentów II-ego i III semestru. Kwestionariusz jest dostępny jako dokument. W rubryce "Wiedza" oceniano odpowiedzi wszystkich studentów, a selektywnie dla studentów, którzy przed rozpoczęciem studiów zdobyli zawód mechatronika. Uzyskano następujące wyniki:

Grf. 1: : Ocena kwestionariuszy dotyczących wcześniej nabytej wiedzy dla grupy studentek i studentów studentów, którzy zdobyli uprzednio zawód mechatronika.

Grf. 2.1: Wykres pokazuje, że studenci z uprzednio zdobytym zawodem oceniają swoją wiedzę w zakresie E/E i fieldbusów znacznie lepiej niż suma wszystkich studentów objętych badaniem. Wykres pokazuje jednak również, że w dziedzinach programowania i telematyki pojazdów praktycznie nie ma różnicy w poziomie wiedzy, co można przypisać temu, że treści te nie są przekazywane w ramach nauki zawodu mechatronik pojazdów.

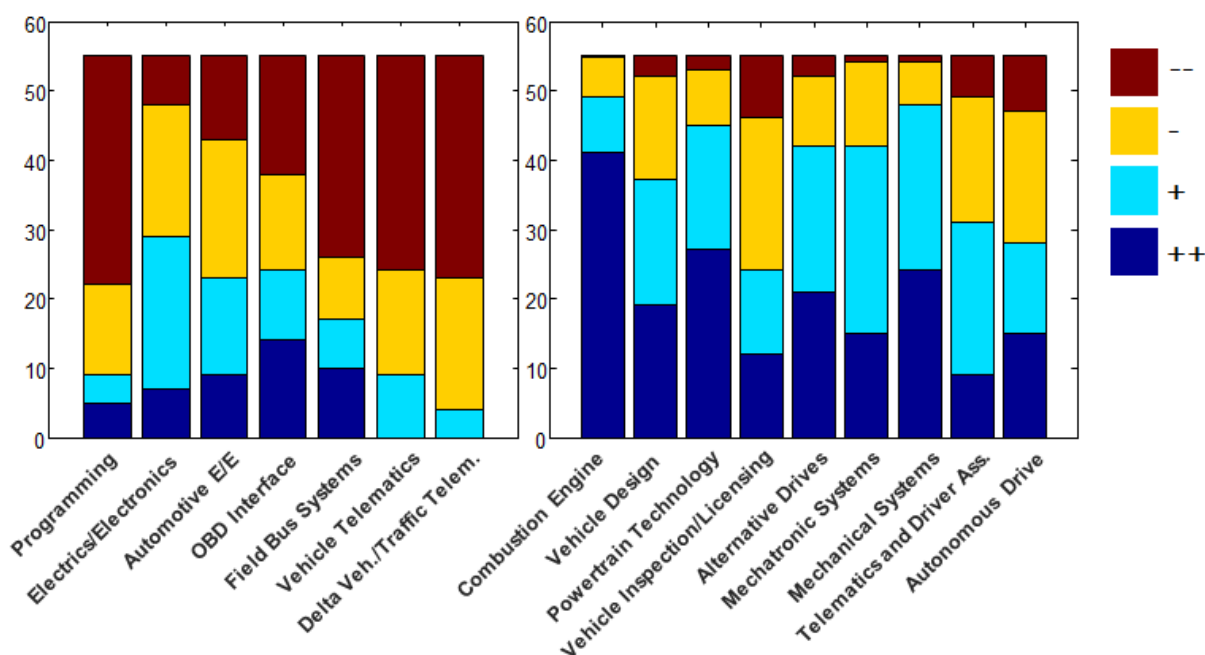
W rubryce "Zainteresowania", odpowiedzi zostały ocenione dla wszystkich studentów i selektywnie dla studentów dysponujących już uprzednio wyuczonym zawodem szczebla nieakademickiego.

Grf.2: Ocena kwestionariuszy dotyczących zainteresowań tematycznych/technicznych dla grupy wszystkich studentek i studentów, którzy zdobyli uprzednio zawód mechatronika.

Wykres wyraźnie pokazuje, że nie ma większych różnic w poszczególnych klasach specjalistycznych między studentami, którzy zdobyli zawód - mechatronik pojazdów, a wszystkimi studentami jako całość. Jedynie przedmiot oceny ma wyższy priorytet wśród studentów z wykształceniem wyższym niż przeciętnie.

Obrazuje również, że silniki spalinowe, układy napędowe i mechaniczne to trzy najważniejsze tematy. Telematyka i autonomiczna jazda znalazły się na dalszych pozycjach. Punkty centralne wiedzy i zainteresowań można jeszcze lepiej zilustrować poprzez wykreślenie częstotliwości odpowiedzi w postaci wykresów słupkowych:

Grf 3. Wiedza i zainteresowania wszystkich uczniów podzielone według częstotliwości udzielanych odpowiedzi.

Wiedza (lewy wykres) pokazuje, że na pytania telematyczne nie było odpowiedzi ++, tzn. wiedza w tych obszarach tematycznych została oceniona jako najmniej wyraźna.

Pod względem zainteresowań zakresy: telematyka, autonomiczne prowadzenie pojazdu oraz rzeczoznastwo/ ekspertyza (związane z odpowiedziami +- i ++-odpowiedzi) znalazły się wyraźnie w tyle.

3. Cele i treść nauczania

3.1 Funkcje skrzynki telematycznej (Telemtic box)

Skrzynka telematyczna jest sercem rozwoju modułu telematycznego. Pole przedstawia połączenie pomiędzy pojazdem docelowym a stacją symulacyjną. Zbiera dane pojazdu i przesyła je za pomocą karty SIM do serwera dostawcy usług telematycznych. Za pośrednictwem połączenia internetowego dane mogą być wyświetlane na graficznym „interfejsie” użytkownika lub pobierane bezpośrednio w postaci pliku Excel.

3.2 Wyprowadzenie celów uczenia się

Funkcje skrzynki telematycznej prowadzą do osiągnięcia odpowiednich celów edukacyjnych. Po ukończeniu modułu telematycznego uczniowie powinni być w stanie:

- zrozumieć funkcjonalność pozycjonowania GPS,
- zrozumieć działanie magistrali CAN,
- wymienić możliwości interfejsu OBD i różnice specyficzne dla danego producenta,
- zainstalować skrzynkę telematyczną na symulatorze i w prawdziwym pojeździe,
- samodzielnie przetestować działanie skrzynki telematycznej
- skonfigurować skrzynkę telematyczną dla danych zadań pomiarowych,
- połączyć się z serwerem,
- pobrać dane z serwera lub wyświetlić wybrane dane,
- zademonstrować możliwości telematyki pojazdów.

4. Kontrola postępów nauki

Osiągnięcie celów edukacyjnych opisanych w pkt 3.2 jest możliwe dzięki odpowiedniej kontroli postępów w nauce. Obejmuje to następujące kroki:

- Uczniowie muszą przygotować wybrane obszary tematyczne we własnej pracy, a następnie zaprezentować je całej grupie studentów.
- Praktyczne obszary działania są badane w poszczególnych projektach: Uczniowie są podzieleni na trzy grupy i muszą wypracować odpowiednią koncepcję i rozwiązać specyficzny problem telematyczny w bloku projektowym trwającym około 12 godzin.
Grupy pozostają w bezpośrednim kontakcie z instruktorem kursu i co sześć godzin muszą przedstawiać grupie swoje propozycje koncepcyjne i rozwiązania. Zanim to nastąpi cele poszczególnych etapów rozwoju są ustalane przez nadzorującą tego wykładowcę.
- Wszystkie zakresy tematyczne są sprawdzane w ramach egzaminu końcowego. Materiały dydaktyczne i prezentacje stworzone przez studentów podczas kursu służą jako materiały dydaktyczne. Ma to miejsce po odpowiednio wcześniejszej kontroli instrukcji i prezentacji jak i kwestionowaniu przez nadzorującego wykładowcę.

5. Porównanie z programem kształcenia w dziedzinie telematyki pojazdów na poziomie nauczania zawodowego (VET)

Temat "telematyka pojazdów" nie był dotychczas przedmiotem zainteresowania w kształceniu zawodowym w Niemczech, zarówno w podstawie ramowej kształcenia, jak i w dziedzinie kształcenia w szkole zawodowej. Inne tematy związane z informatyką, takie jak transfer danych, komputerowa diagnostyka systemów wspomaganych lub konserwacja i diagnostyka systemów sieciowych pojazdów, zostały już włączone do szkoleń międzyzakładowych lub zostały już ujęte w ramach zajęć teoretycznych w szkołach zawodowych.

Na kursach doksztalających wyższego szczebla, takich jak dla pracowników serwisów pojazdów mechanicznych lub mistrzów techniki samochodowej, tematyka informatyczna jest naturalnie pogłębianą, a stosowanie elektronicznych programów obliczeniowych i księgowych uzupełnia instrukcje "cyfrowe". Temat "Telematyka pojazdów" zwykle nie jest tutaj poruszany, podobnie jak w przypadku nauki zawodu.

Zastosowanie zestawu telematycznego może być bardzo dobrze zrealizowane modułowo w ramach praktycznej nauki zawodu.

Dla przyszłych mechatroników samochodowych takie tematy jak instalacja, uruchomienie i konserwacja systemów telematycznych nadają się do zastosowania jako zadania robocze.

Zalecana jest integracja stanowiska pracy: z prawdziwym pojazdem, z kursem międzyzakładowym K6/15 (powiązane systemy samochodowe), ponieważ główny temat niniejszej instrukcji międzyzakładowej (sieć pojazdów) dobrze koreluje z tematem "telematyka pojazdów".

Dodatkowe, dogłębne zadania robocze, np. w zakresie interpretacji danych, są pożądane dla uczniów, którzy skupiają się na "technologii systemowej i wysoko-napięciowej".

W szkoleniu techników i mistrzów rzemiosła interesujące są dość dogłębne i skomplikowane tematy, np. diagnostyka systemowa lub wykorzystanie danych o pojazdach online do ofert „just-in-time” w zakresie konserwacji i napraw.

W warsztacie brygadzista lub technik wykorzystywałby systemy telematyczne do celów diagnostycznych, technik mechatronik wolałby je zamontować i uruchomić lub pobrać dane online.

W szkole zawodowej, oprócz lekcji teoretycznych, skrzynka telematyczna może być używane na lekcjach laboratoryjnych bez pojazdu w trybie symulacji, w celu szybkiej konsolidacji i przetestowania nauczanych treści na "modelu".

Partnerzy projektu:

Niemcy

BGZ Berliner Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit mbH
Pohlstraße 67
DE - 10785 Berlin
Telefon: +49 (30) 80 99 41 11
Telefax: +49 (30) 80 99 41 20
info@bgz-berlin.de
www.bgz-berlin.de
www.car2lab.eu

www.kfz-innung-berlin.de

www.htw-berlin.de

www.viom.de

Dania

www.aarhustech.dk

www.teknologisk.dk

Włochy

www.confartigianatovicenza.it

www.sangaetano.org

Polska

www.mechatronika.pl

www.samochodowka.edu.pl

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.